

Een niet gehoorde student¹

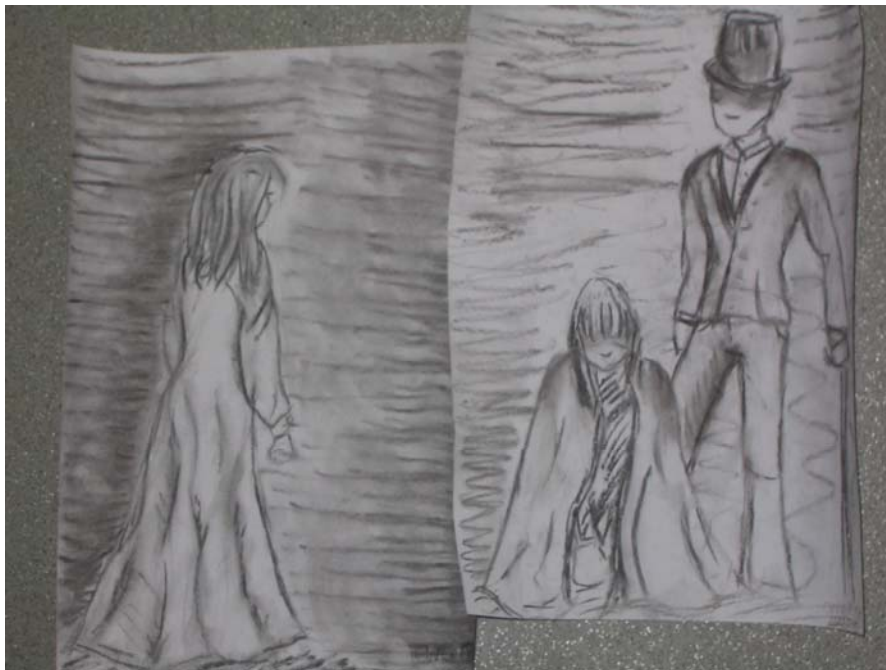
Eelco Buitenhuis

Wat bedoelen studenten als zij spreken over een goede sfeer, als zij over het werken in het Open Space Atelier (OSA) vertellen? Een voorbeeld:

Tijdens de reguliere lessen was A (een student van het Instituut Theo Thijssen) er een paar keer niet aanwezig. *'Ik haal alles later wel in,'* zei ze. Maar toen ik verteld had van het Open Space Atelier en de keuzemodule Beeldende Ontwikkeling, kwam zij op een woensdagmiddag voor de eerst keer even kijken.

A: *'Ik had T. en J eerder gemailld om te vragen of ik buiten de beeldende vakken in het rooster nog meer met beeldende vakken om kon gaan, omdat ik dat erg plezierig vond. J. had toen terug gemailld, dat beeldende vakken ook als een keuzecursus bestond en dat ik een plan voor mezelf moest maken en zo. Daardoor ben ik bij het Open Space Atelier gekomen en toen vertelde jij dat het niet zo strak was, met dat contract en zo en dat ik mocht doen wat ik wilde en dat dat plan later kwam. Dat was heel fijn, want ik had geen flauw idee wat ik als doel moest kiezen. De eerste dag dat ik kwam zat ik echt in een flinke dip. Ik kan me niet eens meer herinneren waarom. Het houtskool lag al op tafel en ik dacht nog "dat is prima materiaal voor iets donkers, iets vlekkerigs".'*

A. vroeg of ze inderdaad zelf mocht bepalen wat ze ging doen. Na mijn bevestiging pakte ze papier en houtskool en tekende enkele figuren.

Een vaardige hand ... ze had zich een soort succesformule eigen gemaakt, een combinatie van mode-illustraties en Japanse stripfiguren. De personen op de tekening waren verstopt. De figuren gingen gehuld in lange mantels met grote kappen of haardossen die het gezicht verborgen hielden. Ik merkte dat beeld voor mezelf op en verbond deze observatie aan de indruk die haar verschijning op me gemaakt had. Ik meende een jonge vrouw gezien te

¹ Dit artikel wordt opgenomen in het boek *'Het niet-gehoorde kind'* dat aan het eind van 2006 bij Uitgeverij Agiel verschijnt.

hebben, die niet geïsoleerd in de klas stond, maar ook niet gemakkelijk aansluiting had bij haar springerige en extraverte klasgenoten. Ze heeft me later ook verteld over haar 'bescheidenheid'.

Het ging me aan het hart dat de figuren in haar tekening zich niet lieten zien. Ik zei daar iets over en zocht een foto van een beeld uit mijn collectie platen, waarop een vrouw te zien is die heerlijk aan het dansen is ... uit haar dak gaat, zo je wilt.

Ik liet haar de dia zien en ze zei: *'Dat kan ook.'* Ze pakte de suggestie op, gelukkig. Ik had kennelijk op het juiste moment het juist gezien en het goede gedaan. Ik gaf haar een zes keer zo groot vel. Ze tekende een geweldige meid die moedig en veel zelfverzekerder de wereld inkeek.

Ik was erg geroerd door de omslag en liet mijn vreugde blijken. De volgende week kwam ze weer en tekende en schilderde weer een reeks figuurtjes. Ze maakte contact met enkele andere (oudere ex-kunstacademie-) studenten en sprak over hun werk ... later ook over haar eigen werk van die dag (dat nu door anderen bekeken mocht worden).

A: 'Ja, spannend vind ik dat hoor :) Daar voel ik me nog steeds ongemakkelijk bij, omdat het meeste commentaar ook nog eens positief is. Hoe reageer je daarop? Maar het is wel prettig, daardoor stelde ik mezelf ook meer open naar de anderen ...'

De week daarna kwam ze wat later en vroeg me of ik naar wat werk van haar wilde kijken, dat ze thuis had gemaakt. Hoewel ik met haar naar een ander lokaal liep, om haar te garanderen dat alleen ik haar werk zou zien, stelde ze de privacy toch nog aan de orde. Ik liet haar duidelijk merken dat ik die zou respecteren en dat ik had begrepen dat haar tekeningen alleen voor mijn ogen waren. Ook in deze tekeningen waren figuren te zien, die ze vroeger en kort geleden gemaakt had. Er waren tekeningen van personen uit haar leven bij en van haarzelf. Ik bedacht me dat ik de beelden niet schokkend vond, terwijl ik me daarop wel had ingesteld. Haar manier van contact met mij maken kon ook een onhandige poging zijn om een verliefdheid te laten blijken, had ik me gerealiseerd. Ondanks dit alles besepte ik me ook dat de privé-map voor haar wel belangrijk was en dat het bijzonder was dat ik daarin mocht kijken.

A: 'In de paar dagen, voordat ik de tekeningen liet zien, ben ik thuis nog heel erg in de weer geweest met tekenen. Dat was fijn aan het Open Space Atelier. Ik begon weer tijd te steken in iets waar ik de afgelopen paar jaren heel weinig tijd aan had besteed. En een paar plaatjes waren echt ontzettend mooi en ik wilde aan de ene kant graag aan jou het "resultaat" duidelijk maken, omdat ik zelf echt waarde hechtte aan die woensdagmiddagen. Maar goed, mijn tekeningen laat ik niet snel zien vanwege de "verhalen" die erachter gaan (die niet per sé over mij gaan, eerder mijn fantasie, maar die is weer zoooo verbonden met mezelf, maar goed). Ik de meest "neutrale" meegenomen, waar de verhalen die erachter zitten wat minder persoonlijk of duidelijk zijn.

Maar goed, ik had een vertrouwensband met je opgebouwd en daardoor durfde ik ook die tekeningen te laten zien. Ik vond het wel doodeng, want zoals ik al zei, je was de eerste. De manier waarop je hiermee omging vond ik erg prettig. Toen je begon te vertellen, dat de verhalen achter de plaatjes je erg interesseerde, klapte ik half dicht, want dat wilde ik juist voorkomen, dat die verhalen zouden "uitlekken". Maar ik voelde me er op zich wel oké bij ... niet geforceerd of zo. Ik baalde ook niet, dat ik iets heb laten merken.

Dit hele voorval heeft me heel erg bezig gehouden. We hebben er nog over gesproken, dat ik die tekeningen en verhalen niet eens aan mijn vriend liet zien of horen en toen ik weg wilde lopen vroeg je "Is je vriend wel een beetje goed voor je?" en ik schrok me kapot, omdat er opeens heel veel stukjes in elkaar vielen. In mijn tekeningen zit een verlangen naar verliefdheid, naar onvoorwaardelijk houden van en daar kon ik bij mijn vriend geen aansluiting bij vinden. Ik heb het diezelfde avond nog uitgemaakt ook.'

De volgende keren boetseerde ze twee figuren die elkaar vasthielden. Daarna nog eens en ook in een andere houding, nadat ik haar dansfoto's had laten zien.

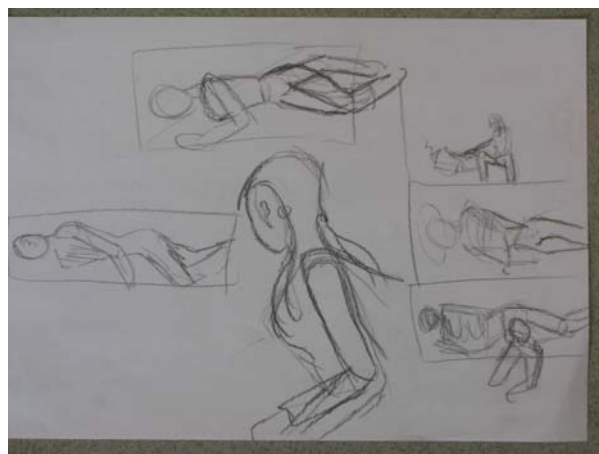

A: *'Dat was naar aanleiding van een tekening (naar aanleiding van een fantasie), die ik thuis had gemaakt, maar waarbij ik weer niet uit de voeten kwam met positionering en zo. Ik vond klei wel geschikt materiaal om te kijken hoe ik het zo visualiseren alsof het 3d was. Tegen welke problemen ik zou aanlopen met betrekking tot de positionering en om te zien hoe ik dat dan kon verwerken in een tekening. Na het eerste boetseerseltje ging de tekening thuis een stuk beter. Toen je zei dat het beter was, dat ik de voorstelling misschien uit één blok moest kleien en dit ook de volgende keer deed, was dit een soort revalation op boetseer gebied. Het ging inderdaad veel beter en door deze techniek kreeg ik ook meer zin in boetseren.'*

Het viel me op dat het ging om een relatie tussen twee mensen. Op zich een mooi thema voor een jongvolwassene. Vooral het tweede drukte door de elegantie van de haast zwevende mensen die elkaar vasthouden veel emotie uit. Ik heb gezegd dat ik haar werk erg mooi vond.

Nog een week later kwam ze met een, op het eerste gezicht, beeldend probleem. Ze wilde twee figuren situeren op een bank, een liggend de ander erbij zittend. Het lukte haar niet om deze situatie goed getekend te krijgen. Dat vond ik opmerkelijk, omdat ze heel goed tekende en door het boetseren had laten zien, dat ze dergelijke situaties goed in verhouding kon verbeelden. Ze liet wat schetsen zien van een liggende jongen. Dat klopte allemaal wel goed, maar het meisje erbij tekenen wilde niet lukken. Ik suggereerde om dan het meisje eerst apart te tekenen en dat uit te knippen en bij de liggende jongen te plaatsen om te zien hoe het beeld moest worden en daarvan dan weer een nieuwe tekening te maken. Ze probeerde dit uit, maar bleef ermee worstelen in verschillende schetsen, groot en klein

'Eigenlijk moet ik het boetseren, maar daar heb ik nu geen zin in,' zei ze op een zeker moment. Ik zei dat een goed idee te vinden en drong er toch niet op aan dat ze dat zou gaan doen. Na nog een poging een liggende figuur naar model (ik speelde zelf voor model) na te tekenen en daarbij dan weer te pogen het meisje in te tekenen, bood ik aan om de bedoelde situatie schetsend te boetseren. Dat wilde ze wel zien.

A: 'Wat ik na die kleine studies zo geinig vond, is dat de tekening van de jongen die ik in eerste instantie had getekend, eigenlijk een bovenaanzicht was, in plaats van een zijaanzicht, dat ik wilde tekenen. Ik kwam er pas achter dat het een bovenaanzicht was (en waarom ik het zo getekend had) toen ik later aan je vroeg, wil je nog even zo gaan liggen? Ik wil toch weten hoe het er van de bovenkant uit ziet.'

Terwijl ze tekende en regelmatig advies vroeg, had ik de gelegenheid te vragen of de jongen sliep of het een meisje was. Het was een jongen en hij lag dronken op de bank te slapen. Bij het tekenen zei ze ook dat ze niet wist wat ze moest doen als de tekening gelukt was, omdat ze er nog niet uit was welke sfeer bij de tekening zou passen. Het ene moment wilde ze de situatie erg vredig en warm uitbeelden en het volgende moment juist erg negatief en zwart. Terwijl we aan tafel zaten en ik de beide figuren uit de klei kneep, begon ze te vertellen: *'Die jongen zit op de kunstacademie en ik ken hem van de therapie waar ik ook op ben. We zijn met nog anderen een avond uit geweest en het was erg leuk. Hij ligt dronken op een veel te klein bankje en ik zit bij hem en dat was goed. Er was een vredig en tevreden gevoel. De avond was heel goed en ik had echt het gevoel contact te hebben gemaakt. Daarvoor zit ik ook op die therapie. Ik moet leren beter met mensen contact te maken. Bij de volgende sessie van die therapie, viel de therapeut erg naar mij uit, omdat ik me niet aan de afspraak gehouden had. Het contact maken moest niet buiten de groep om gebeuren. Ik mocht me niet afsluiten voor het groepsproces. Ik was er helemaal stuk van. Daarom weet ik ook niet wat ik ermee moet.'*

A: 'We waren met een vriend van hem uit geweest. Ik had in eerste instantie begrepen dat het niet erg was dat je elkaar zag buiten therapie, maar niet handig. En dat als we elkaar dan zagen, dat we dat dan ook in de groep moesten gooien. Zo gezegd, zo gedaan. En toen was het de bedoeling dat wel elkaar helemaal niet zagen. Hij zei overigens niet: het mag niet, maar het was nadrukkelijk niet de bedoeling. Het feit dat ik hier ook zo overstuur van was, is

omdat het omgaan met deze jongen, me “zwak” en open opstellen naar anderen, juist het doel is dat ik voor ogen heb. En als de situatie zich dan eens voordoet, dan mag het niet, want groepsproces is belangrijker. Ik voelde me voor het blok gezet. Een vertrouwensband ontbinden omdat het “niet de bedoeling is” of verder gaan, een band op te bouwen en daarbij ook weer een band met mijn therapeut beschadigen. Want ik was er zeker van dat ons contact de groep niet zou schaden, we zijn vriendschappelijk met elkaar, we hebben geen relatie of zo.’

Toen de ‘schets’ in de klei te zien was, hebben we over de situatie gesproken. Ik noemde het een idylle. Ze was het met me eens en ze bedankte me voor het gesprek.

De week erna vertelde ze dat het beeld nu duidelijk was en dat ze het ging tekenen met pen en ging inkleuren met ecoline. Alleen de beschikbaarheid van de kleuren was nog een hindernis.

A.: ‘Ik wilde ecoline gebruiken, omdat gewone plakkaatverf, waar ik eerder mee had gewerkt, te drukkend was. Ik had besloten het geheel vrolijk en fris te maken met die boeman ernaast en ik vond ecoline wel geschikt. In eerste instantie wilde ik het wat meer expressionistischer, maar omdat ik het geel niet gevonden had, was ik toch maar gewoon gegaan voor de standaardkleuren. Ik vraag me af hoe ik het gemaakt zou hebben als ik wel dat geel eerst had gehad, want ik was best wel enthousiast om dit te doen. Ik denk dat ik dan veel langer met het inkleuren van de tekening was bezig geweest.’

Ze liet me weten dat ze haar tekening gelukt vond. Ze heeft bij een volgende therapiesessie de therapeut laten weten dat ze zijn uitval niet leuk gevonden had. Ze had nu een beter gevoel over de gebeurtenis.

De pedagogische sensitiviteit van een begeleider, de gelegenheid tot vrij werken in het Open Space Atelier en het beeldend vermogen van de student hebben voor deze student een opening gemaakt naar een beter begrip van haar situatie, van haar gevoel en van de verwerking van de teleurstelling.

A. 'Hey Eelco, hierbij jouw stuk becommentarieerd. Sommig commentaar is nogal persoonlijk van aard en ik vond het ergens best wel moeilijk om het neer te zetten, want het is toch weer een vorm van bloot geven. Toen ik het stukje las toen bonsde mijn hart ook in mijn keel, want ik had niet gedacht dat het zo'n persoonlijke draai zou hebben. Maar ik vind het goed. Het commentaar, dat ik heb gegeven, mag je in je eigen woorden in je verhaal verwerken, ook al is het hier en daar nogal persoonlijk.'

Vrijdag was trouwens alles goed hoor, ik heb het erg naar mijn zin gehad, hoewel ik er ook weemoedig van werd. Heb nog even door het klaslokaal staan turen, zo van "nou, dit is het dan". Thuis nog mijn tekeningen en zo aan mijn ouders laten zien. Mijn zusje zou ook nog langskomen, dus ik kon haar die tekening geven en ze vond het echt helemaal geweldig. Ook het beeldje erbij. Ze was heel erg positief over alles wat ik had getekend en zo (en de verhalen van de afgelopen bijeenkomsten erachter). Ze had thuis nog wel een mooi lijstje waar ze die tekening in kon stoppen. Ze was ook erg enthousiast over die tekening waar ik nog aan zat te werken vrijdag, die had ook leuk in haar nieuwe huis gepast, zei ze. Maar die wilde ik zelf houden :).

Met C. en mij gaat alles wel oké. Ik heb hem donderdag uitgenodigd voor de barbecue die we met ons studentenhuus hadden. Maar ik heb ook besloten, dat ik dat niet meer bij therapie vertel, want ik heb geen zin in nog zo'n uitbarsting nu. Ik zie ook niet wat voor een extra waarde dat heeft. C. respecteert dit en hij zal er zelf ook niet over beginnen. Hij heeft zelf ook "schijt" aan wat de therapeut op dit vlak vindt, we zijn allebei erg recalcitrant, zegt P. (de therapeut). :)

Maar goed :) Kijk maar wat je met het commentaar kan doen.

Groetjes A.

Nou er zitten een hele lading spel- en grammaticafouten in mij stukje, ongelooflijk. ik hoop dat je er een beetje wijs uit wordt. Iedere keer als ik mijn hart laat spreken, dan gaat de taal zo verschrikkelijk achteruit.'